

Paikkani Pohjolassa

*Opas pohjoismaisille
varhaiskasvattajille*

FÖRENINGEN
NORDEN

Tervetuloa!

Föreningen Norden työskentelee uusien kohtaamisten, dialogien ja rajat ylittävän yhteistyön rohkaisemiseksi ja mahdollistamiseksi. Yhdistyksellä on myös missionaan edistää uusilla tavoilla dialogia kansalaisten ja päätöksentekijöiden välillä Pohjolassa. Tässä työssä meidän on osallistettava kaikenikäisiä ihmisiä. *Paikkani Pohjolassa* on yhdessä yhteistyökumppanimme Nordisk Förskolan, tieteellisten neuvonantajien sekä pohjoismaisten varhaiskasvattajien kanssa tuotettu oppimateriaali 5-6 vuotiaiden lasten ryhmille. Aineisto on kehitetty lasten äänten keräämiseksi ja esille tuomiseksi heidän arkipäiväänsä koskien. Aineisto sisältää myös harjoitteita, joiden tarkoituksena on antaa aikaa aidolle dialogille, jossa lapset pääsevät harjoittelemaan vuorovaikutustaitoja. Tuleviltä sivuilta löytyy opas varhaiskasvattajille, jotka haluavat työskennellä *Paikkani Pohjolassa* -projektin parissa. Kerätty materiaali kootaan yhteen niin, että eri maissa osallistuneet lapset pääsevät näkemään toistensa arkipäivää.

Odotamme innolla teidän näkökulmienne kuulemista.

Josefin Carling

Pääsihteeri

Föreningen Norden Sverige, 2024.

Anna lasten ottaa osaa demokratiatyöhön Pohjolassa!

Paikkani Pohjolassa on osa suurempaa projektia ihmisten osallistamiseksi yhteiskuntakehityksessä, jossa päiväkotilapset, lukio-opiskelijat sekä Föreningen Nordenin oma jäsenliike pääsevät jakamaan ajatuksiaan ja näkökulmiaan. Osa kerätystä aineistosta tulevat muodostamaan osan Nordperspektiv-julkaisua – vuosittaista julkaisua, joka valaisee ajankohtaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä Pohjolassa. Julkaisu toimitetaan päätöksentekijöille paikallisesti, kansallisesti ja pohjoismaisesti ja se on yksi tapa nostaa esille useampia ääniä koskien yhteistä tulevaisuuttamme Pohjolassa. Uteliaat voivat lukea viime vuoden julkaisun [täältä](#). Tämän päiväkodeille ja esikouluille suunnatun materiaalin kehitystyö on kuvailtu artikkelissa [Demokratin måste levandegöras](#) (demokratia täytyy herättää henkiin).

Kolme yhdessä tieteellisten neuvonantajien kanssa kehitettyä kohtaa perustuva Pohjoismaiden ministerineuvoston ["Visio 2030"](#) -toimintasuunnitelmaan. Visio on pohjoismaisten hallitusten hyväksymä ja tähtää siihen, että Pohjola on maailman kestävin ja parhaiten integroitunut alue vuoteen 2030 mennessä. Jotta hallitusten visio muuttuu todelliseksi, on kansalaisia ja heidän ideoitaan tulevaisuudesta osallistettava. Toimintasuunnitelman tavoitteessa 11 kirjataan muun muassa: "Pohjoismaiden ministerineuvosto antaa pohjoismaiselle siviiliväestölle, erityisesti lapsille ja nuorille, vahvemman äänen ja osallisuuden pohjoismaisessa yhteistyössä sekä vahvistaa heidän osaamistaan naapurimaiden kulttuureissa ja kielissä". Föreningen Norden on kehittänyt aineiston tätä taustaa vasten.

Paikkani Pohjolassa

Paikkani Pohjolassa perustuu kolmelle kohdalle: keskustelulle turvallisuudesta; ryhmätyölle, jossa lapset saavat kuvailla päiväkotiaan/esikouluun yhdessä; sekä viimeiseksi taidetyöpajalle, jossa lapset saavat piirtää ja maalata lempipaikkojaan. Nämä kolme kohtaa voidaan toteuttaa valinnanvaraisessa järjestyksessä tai itsenäisesti toisistaan. Syyslukukauden 2024 aikana Föreningen Norden kokoaa kaikki työt yhteen pakettiin, johon kaikki osallistuneet päiväkodit/esikoulut pääsevät käsiksi.

1

Meidän päiväkoti/Meidän esikoulu!

Tässä kohdassa pääset pedagogina puhumaan lasten kanssa Pohjolasta alueena. Lapset saavat keskustelun kautta lähestyä teemoja kuten ystävyys, ihmissuhteet ja kestävä elämäntapa omasta päiväkoti- tai esikoulutoiminnastaan lähtien. Voitte myös keskustella yhdessä, miltä lapset luulevat päiväkotien/esikoulujen näyttävän muissa Pohjoismaissa. Tähän kohtaan kuuluu, että lapset luovat päiväkodilleen/esikoululleen tunnuksen. Tunnus voi olla vaakuna, lippu, kollaasi tai jokin muu luova työ. Lasten luomat tunnukset dokumentoidaan ja lähetetään Föreningen Nordenille, ja myöhemmin lapset saavat nähdä toistensa työt.

2

Erätauko-keskustelu

Keskustelu turvallisuudesta perustuu keskustelumenetelmään nimeltään Erätauko-keskustelu. Erätauko-keskustelu on Suomen itsenäisyyden juhlarahaston eli Sitran kehittämä menetelmä, jonka tavoite on, että suomalaisista tulee koko maailman parhaita keskustelijoita. Tässä kohdassa pedagogien tehtävä on pitää keskustelua yllä oppaassa annettua ohjeistusta seuraten.

3

Paikkani Pohjolassa

Tässä taidetyöpajassa lapset saavat itsenäisesti piirtää ja maalata lempipaikkansa. Pedagogeja kehoitetaan esittämään jatkokysymyksiä ja kirjoittamaan piirustuksiin muutama lause, jotka kertovat paikasta. Lasten piirustukset dokumentoidaan ja lähetetään Föreningen Nordenille, joka kerää aineiston yhteen ja lähettää osallistuneille päiväkodeille/esikouluille.

Johdanto: teemana Pohjola

Ennen kuin käytte käsiksi tämän aineiston kolmeen kohtaan, haluaa Föreningen Norden rohkaista teitä pedagogeina antamaan lasten lähentyä Pohjolaan teemana. Tämän voi luonnollisesti tehdä lukemattomilla eri tavoilla, ja kenties olette jopa työskennelleet Pohjolan parissa aiemmin. Tässä muutama esimerkki, kuinka voitte lähestyä Pohjolaa teemana viihdyttävällä ja palkitsevalla tavalla riippumatta siitä, kuinka tuttu Pohjola on alueena lapsille.

Tekemisehdotuksia!

- Piirtäkää eri pohjoismaiset liput
- Tutkikaa Pohjoismaiden karttaa ja keskustelkaa lasten kanssa, onko jollakin sukulaisia tai ystäviä eri maissa, tai onko joku kenties matkustanut johonkin toiseen Pohjoismaahan?
- Kuunnelkaa "Hämä-hämähäkki" eri pohjoismaisilla kielillä ja leikkikää yhdessä mukana
- Lue lapsille satuja eri pohjoismaisilla kielillä. Näitä löydät runsaasti Pohjoismaisen kulttuuripisteen sivulta "[Pohjoismainen kirja-ahmatti](#)"
- Käykää läpi (tai syökää!) erilaisia pohjoismaisia ruokia
- Katsokaa kuvia eri Pohjoismaista. Miltä luonto näyttää? Osaavatko lapset yhdistää oikeat pohjoismaiset liput luontokuviin?
- Puhukaa erilaisista pohjoismaisista perinteistä. Miten ne eroavat maiden välillä? Minkälaisia perinteitä kansallisilla vähemmistöryhmillä on?

1

Meidän päiväkotit/ Meidän esikoulu!

Leikki & keskustelu

Anna lapsille tehtäväksi noutaa huoneesta jotain, joka saa heidät iloiseksi. Kaikki saavat valita oman esineensä. Asettukaa ympyrään ja anna jokaisen lapsen kertoa, miksi hän on valinnut juuri kyseisen esineen ja mikä siinä ilahduttaa. Alta löydät esimerkkikysymyksiä keskustelun jatkamiseksi:

- Onko lasten valitsemien esineiden välillä joitakin yhtäläisyyksiä tai eroja?
- Miltä tuntuisi, jos kaikki olisivat valinneet saman esineen?
- Miltä tuntuisi, jos joku muu päättäisi, mikä saa teidät iloiseksi?
- Millä luulette lasten leikkivän muiden Pohjoismaiden päiväkodeissa/esikouluissa?

Ystävyyttä & ihmissuhteita

Tässä keskustelussa puhutaan lasten kanssa ystävyydestä ja ihmissuhteista. Voit mieluusti pedagogina keksiä tosielämän esimerkin siitä, kun jotkut päiväkotinne/esikoulunne lapsista ovat olleet erityisen toverillisia ja huomaavaisia toisiaan kohtaan. Kerro tilanteesta ja keskustelkaa sitten lasten kanssa siitä, mikä tilanteessa oli erityisen hyvää. Järkeilkää vielä lisää ja anna lasten keksiä viisi asiaa, joita voi tehdä osoittaakseen ystävyyttä. Miten olla hyvä kaveri?

Ehdotuksia leikinomaisiin tehtäviin:

- Anna lasten keksiä liikkeitä tai merkkejä, jotka symbolisoivat sitä, miten olla hyvä kaveri
- Anna lasten tehdä liikkeistä yhteinen tanssi musiikin tahtiin

Kestävä elämäntapa

Keskustele lasten kanssa pienistä ja isoista asioista, jotka ovat hyväksi eläimille ja luonnolle ja joita jokainen voi arkipäivässään tehdä. Esitä lapsille esimerkiksi kysymys: Keksittekö jotakin, jota voi tehdä luonnon hyväksi? Anna lasten keksiä kolme asiaa, joita päiväkotit/esikoulu tekee jotka ovat hyväksi luonnolle. Puhu siitä, miten ne ovat hyväksi.

1

Meidän päiväkotit/ Meidän esikoulu!

Anna lasten miettiä ja puhua keskenään:

- Keksittekö tavaroita, jotka voisivat olla yhteisiä sen sijaan, että kaikilla on omansa? Esimerkiksi kirjastosta voi lainata kirjoja. Onko muita asioita, joita voisi jakaa tai lainata?
- Onko jollakin lapsista esimerkki tavaroista, jotka he jakavat arkipäivässään?

Luova työskentely

Tämän kohdan viimeisenä askeleena saavat lapset tehtäväkseen tehdä päiväkodilleen/esikoululle tunnus. Tunnus voi olla vaakuna, lippu, kollaasi tai jokin muu luova työ. Keskustele lasten kanssa keksiäksenne esimerkkejä siitä, mikä voisi symbolisoida päiväkotianne/esikouluanne. Onko jotakin erityistä, jota haluatte tuoda tunnuksessanne esille? Tämä voi esimerkiksi olla jotakin tunnettua alueella, jossa päiväkotit/esikoulu sijaitsee, tai kenties jokin esille nousseista ystävyttä symbolisoivista merkeistä – tai jotakin aivan muuta, josta lapset tykkäävät.

Tee näin:

1. Sopikaa yhdessä, minkälaisen tunnuksen haluatte tehdä ja käyttäkää sopivia päiväkodista/esikoulusta löytyviä materiaaleja.
2. Dokumentoi! Ota kuvia päiväkotinne/esikoulunne tunnuksesta. Lähetä kuvat osoitteeseen utveckla@norden.se otsikolla "Meidän päiväkotit/Meidän esikoulu - [päiväkodin/esikoulun nimi]". Lapset pääsevät siten käsiksi toistensa töihin pohjoismaisessa paketissa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 2.4: Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseen, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia oikein.

Vinkkejä ennen aloitusta!

- Mieti, miten voit pedagogina parhaiten valmistella lapsiryhmän keskusteluun. Artikkelit "Trygghet har flera dimensioner" (turvallisuudella on monta ulottuvuutta) sekä "Låt barnen ta plats i samtalen" (Anna lasten ottaa tilaa keskustelussa) voivat antaa sinulle inspiraatiota pedagogina.
- Puhekepin käyttö voi olla paras tapa jakaa puheenvuorot. Mieti, onko teillä jokin yhteinen esine joka voisi toimia puhekeppinä, vai olisiko puhekepin löytäminen lapsille hauska tehtävä ennen keskustelun aloittamista.
- Om Jos lapsia on enemmän kuin 10, voi olla hyvä jakautua useampiin keskusteluryhmiin.

Erätauko-keskustelu - keskustelu turvallisuudesta

Tämä kohta on keskustelumetodi Erätauko-keskustelun inspiroima ja suunniteltu antamaan aikaa aidolle dialogille, jossa lapset saavat kehittää vuorovaikutustaitojaan. Keskustelu sopii noin 5-10 osallistujalle. Jos teitä on enemmän, voitte jakautua useampiin ryhmiin. Tavoitteena on luoda kiltti ja hyvä keskustelu siten, että pedagogi johtaa keskustelua selkeästi käyttäen esivalmisteltuja kysymyksiä. Keskustelun teema tässä kohdassa on turvallisuus, mutta voitte yhtä hyvin vaihtaa teeman johonkin, jonka parissa työskentelette jo päiväkodissanne/esikoulussanne.

Keskustelun säännöt!

1. Kuuntele tarkkaan puhujaa
2. Älä keskeytä muiden puhuessa
3. Puhu vain, kun sinulla on puhekeppi

Tee näin!

1. Asettukaa ympyrään niin, että kaikki lapset näkevät toisensa.
2. Käy läpi keskustelun säännöt. Seuraavalta sivulta löydät katsauksen säännöistä kuvineen. Voit hyvin tulostaa sivun ja asettaa sen näkyville niin, että lapset näkevät säännöt keskustelun aikana.
3. Kerro, että käytätte puhekeppiä puheenvuorojen jakamiseksi. Pedagogina voi olla hyödyllistä kirjata ylös, missä järjestyksessä lapset nostavat kätensä ylös muistaaksesi missä järjestyksessä puheenvuorot jaetaan. Joskus voi olla tarpeen poiketa järjestyksestä ja antaa vuoro jollekin, joka ei ole vielä saanut puhua paljoo.
4. Aloita esittämällä yksi kysymyksistä, jotka olet valinnut, ja anna lapsille puheenvuorot kättä nostamalla. Jos kukaan ei nosta kättään, voit rohkaista yhtä osallistujista jakamaan ajatuksiaan. Ohjaa keskustelua parhaasi mukaan jatkokysymyksiä käyttäen. Keskity kysymään kysymyksiä, jotka alkavat sanalla "miten" sanan "miksi" sijaan. Tavoitteena on tuoda esiin lasten henkilökohtaisia kokemuksia. Yksi hyvä kysymys on "Kun XX sanoo näin, mitä tunteita se teissä muissa herättää?"
5. Lopettele keskustelu kiittämällä kaikkia lapsia osallistumisesta ja ajatustensa jakamisesta.

Kysymyspatteristo turvallisuudesta

1. Mitä ajattelet kuullessasi sanan "turvallinen"?
2. Miltä (kehossasi) tuntuu, kun tunnet itsesi turvalliseksi?
3. Voitko kertoa muiston, kun tunsit itsesi turvalliseksi? Mikä sai sinut tuntemaan niin?
4. Mitä uskot voivasi tehdä saadaksesi muut lapset tuntemaan itsensä turvallisiksi päiväkodissa/esikoulussa?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 2.7: Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa.

Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan näitä demokratian toteutumisen keskeisiä periaatteita. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

Keskustelun säännöt!

1. Kuuntele tarkkaan puhujaa
2. Älä keskeytä muiden puhuessa
3. Puhu vain, kun sinulla on puhekeppi

1.

2.

3.

Vinkkejä ennen aloitusta!

- Panosta ryhmäkeskustelun aikaansaamiseksi ennen kuin alatte piirtämään. Tämä voi ruokkia lasten luovuutta!

Lempipaikka

Lapset saavat itsenäisesti mahdollisuuden jakaa ajatuksia ja kuvailla paikkaansa Pohjolassa taiteellisen luomisen kautta. Lapset saavat tehtäväkseen maalata ja kertoa asuinalueestaan. He voivat valita kodin, päiväkodin/esikoulun, tai jonkin muun lempipaikan. Kenties jollakin on paikka, josta lapsi tykkää erityisesti, mutta jossa kukaan muu ei ole ollut? Lapset saavat itse valita, mitä he haluavat piirtää.

Tee näin!

1. Aloita keskustelemalla koko ryhmässä tai pienryhmissä. Anna lasten kertoa lempipaikoistaan, joissa he tykkäävät olla. Keskustelun tavoite on herättää heidän mielikuvituksensa. Myös tässä kohdassa voi olla hyvä käyttää puhekeppiä. Pedagogeina teidän on hyvä auttaa keskustelun eteenpäin viemisessä jatkokysymyksiä esittämällä.
2. Anna lasten maalata, piirtää, tai jotenkin muuten kuvailla paikkansa itsenäisesti.
3. Ota kuvia lasten töistä. Lähetä sitten kuvat osoitteeseen utveckla@norden.se otsikolla "Paikkani Pohjolassa - [päiväkodin/esikoulun nimi]". Kuvat kootaan ja lapset pääsevät näkemään toistensa työt pohjoismaisessa paketissa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 2.4: Arvoperusta

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen.

Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen.

Föreningen Nordenista

Föreningen Norden on demokraattisesti, puoluepoliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton yleishyödyllinen yhteisö, joka vuodesta 1919 lähtien on työskennellyt edistääkseen ja vahvistaakseen yhteistyötä ja yhteenkuuluvuutta Pohjolassa ja sen ympäristössä. Visiomme on avoin, demokraattinen, yhteistyötä tekevä ja kestävä Pohjola, jota me kaikki kehitämme yhteisen tulevaisuuden hyväksi.

Luomme kohtaamisia ja mahdollistamme keskusteluja sekä yhteistyötä ihmisten välillä yli rajojen koko Pohjolassa. Toimintamme on kaikille avointa. Toimimme paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti Pohjolassa ja Itämeren alueella.

Lue lisää sivulla norden.se tai ota yhteyttä osoitteeseen info@norden.se

Suurkiitos sitoutumisestasi!

Föreningen Norden Sverige, 2024.

